

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Μετρώ, δηλώνω ποσότητα και σειρά

Τα αριθμητικά

Ένα αρνάκι, δύο αρνάκια,... έξι αρνάκια,...
...εκατό αρνάκια,...
τρεις χιλιάδες αρνάκια,
ένα εκατομμύριο αρνάκια...
Οχ, η ώρα πήγε **οκτώ**.
Πρέπει να σπκωθώ.

Tι ποσότητα
είναι;

Ποια σειρά
έχει;

«Μαραθώνιος αγώνας δρόμου γυναικών»
Πρώτη τερμάτισε η Ελληνίδα αθλήτρια
Μαρία Στασινού, **δεύτερη** η Καναδέζα Κέλη
Ντάρεν και **τρίτη** η Γαλλίδη Φρανσουάζ
Ζερμόν. Η νεαρή μας αθλήτρια Ασπασία
Μαρινάκη τερμάτισε **εικοστήν τρίτη**.

– Θέλω ένα **απλό** εισιτήριο για την
Καλαμάτα. Πότε αναχωρεί το λεωφορείο;
– Σε λίγο, γιατί πρέπει να ξεκουραστεί ο
οδηγός. Κάνει **διπλό** δρομοθόγιο σήμερα.

Από πόσα μέρη
αποτελείται κάτι;

Πόσες φορές
μεγαλύτερο είναι κάτι;

– Ο μισθός μου φέτος είναι
διπλάσιος.
– Χρειάζεσαι **τετραπλάσια** λεφτά
για να πάρεις αυτό το κολιέ.

Δώστε μου μια **δωδεκάδα**
αυγά και καμιά **εικοσαριά**
κιμά πατάτες.

Μονάδες που αποτελούν
ένα σύνολο ή σημαίνουν
περίπου

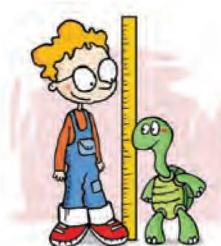
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ → Είναι λέξεις που φανερώνουν αριθμούς. Χρησιμοποιούμε τα αριθμητικά για να δείξουμε ποσότητα, σειρά, ή για να δηλώσουμε από πόσα μέρη αποτελείται κάτι, πόσες φορές μεγαλύτερο είναι από κάτι άλλο ή για να αναφερθούμε σε μονάδες που αποτελούν ένα σύνολο. Τα αριθμητικά μπορεί να είναι:

Αριθμητικά επίθετα
τέσσερα πιάτα
τρίτος γύρος

Αριθμητικά ουσιαστικά
μια δωδεκάδα αυγά
καμιά εικοσαριά άτομα

9.1

Απόλυτα αριθμητικά

Εσύ είσαι μισό μέτρο
και **τρία** εκατοστά,
ενώ εγώ είμαι **ένα**
μέτρο και **τριάντα**
τέσσερα εκατοστά.
Α! Και φοράω
παπούτσι νούμερο
τριάντα εφτά.

Σουφλέ με τέσσερα τυριά
Υλικά:
έξι πατάτες
τέσσερα αυγά
μισό λίτρο γάλα
τέσσερις φέτες μπέικον
πενήντα γραμμάρια παρμεζάνα
εκατόν πενήντα γραμμάρια φέτα
εκατό γραμμάρια κασέρι
εβδομήντα γραμμάρια γραβιέρα

Χιλιομετρικές
αποστάσεις πόλεων
από την Αθήνα
Θεσσαλονίκη:
πεντακόσια δέκα
χιλιόμετρα
Πάτρα: **διακόσια δέκα**
χιλιόμετρα
Βόλος: **τριακόσια**
είκοσι χιλιόμετρα

Τα **απόλυτα αριθμητικά** φανερώνουν ορισμένο αριθμό από πρόσωπα, ζώα, πράγματα.
Τα χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε **ποσότητα, χρόνο, απόσταση, μέγεθος**.

92

Τακτικά αριθμητικά

- Κυρία μου, τι τα φοράτε τα γυαλιά, αφού δε βλέπετε πού πάτε; Την **πρώτη** φορά με πατήσατε, τη **δεύτερη** φορά πέσατε ολόκληρη επάνω μου, την **τρίτη** φορά με ξενυχιάσατε, την **τέταρτη** καθίσατε πάνω στο καπέλο μου και τώρα χύσατε ένα ολόκληρο φλιτζάνι καφέ στο καινούριο μου πουκάμισο.
- Ω! Με συγχωρείτε, καλέ μου κύριε. Είναι η **πρώτη** μέρα που αναγκάζομαι να φορέσω γυαλιά και δεν τα έχω συνηθίσει.
- Τότε, ήλω να πάτε καλύτερα στο σπίτι σας και να κυκλοφορήσετε έξω ξανά την **εκατοστή** ημέρα...

Τα **τακτικά αριθμητικά** δηλώνουν τη **Θέση** που παίρνει κάποιος ή κάπι σε μια σειρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΛΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

	Απόλυτα αριθμητικά	Τακτικά αριθμητικά
1	ένας	πρώτος
2	δύο/δυο	δεύτερος
3	τρεις	τρίτος
4	τέσσερις	τέταρτος
5	πέντε	πέμπτος
6	έξι	έκτος
7	επτά/εφτά	έβδομος
8	οκτώ/οχτώ	όγδοος
9	εννέα/εννιά	ένατος
10	δέκα	δέκατος
11	ένδεκα/έντεκα	ενδέκατος
12	δώδεκα	δωδέκατος
13	δεκατρείς	δέκατος τρίτος
14	δεκατέσσερις	δέκατος τέταρτος
15	δεκαπέντε	δέκατος πέμπτος
16	δεκαέξι/δεκάξι	δέκατος έκτος
17	δεκαεπτά/δεκαεφτά	δέκατος έβδομος
18	δεκαοκτώ/δεκαοχτώ	δέκατος ογδοος
19	δεκαεννέα/δεκαεννιά	δέκατος ένατος
20	είκοσι	εικοστός
21	είκοσι ένας	εικοστός πρώτος
22	είκοσι δύο	εικοστός δεύτερος

ΕΝΟΤΗΤΑ 9: Μετρώ, δηλώνω ποσότητα και σειρά

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΛΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

	Απόλυτα αριθμητικά	Τακτικά αριθμητικά
30	τριάντα	τριακοστός
40	σαράντα	τεσσαρακοστός
50	πενήντα	πεντηκοστός
60	εξήντα	εξηκοστός
70	εβδομήντα	εβδομηκοστός
80	ογδόντα	ογδοκοστός
90	ενενήντα	ενενηκοστός
100	εκατόν/εκατό	εκατοστός
101	εκατόν ένας	εκατοστός πρώτος
200	διακόσιοι	διακοσιοστός
300	τριακόσιοι	τριακοσιοστός
400	τετρακόσιοι	τετρακοσιοστός
500	πεντακόσιοι	πεντακοσιοστός
600	εξακόσιοι	εξακοσιοστός
700	επτακόσιοι/εφτακόσιοι	επτακοσιοστός
800	οκτακόσιοι/οχτακόσιοι	οκτακοσιοστός
900	εννιακόσιοι	εννιακοσιοστός
1.000	χίλιοι	χιλιοστός
2.000	δύο χιλιάδες	δισχιλιοστός
3.000	τρεις χιλιάδες	τρισχιλιοστός
10.000	δέκα χιλιάδες	δεκακισχιλιοστός
1.000.000	ένα εκατομμύριο	εκατομμυριοστός
1.000.000.000	ένα δισεκατομμύριο	δισεκατομμυριοστός

Παρατηρώ ότι τα αριθμητικά που είναι με πλάγια γράμματα κλίνονται!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 27

Γράφω με πλέξεις τους αριθμούς:

6, 16, 26, 36, 56, 106 και 1, 11, 21, 31, 51, 101

Na πώς κλίνονται τα απόλυτα αριθμητικά **ένας, τρεις, τέσσερις**.

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ov.	ένας	μία/μία	ένα
Γεν.	ενός	μιας	ενός
Αιτ.	έναν	μία(v)/μία(v)	ένα

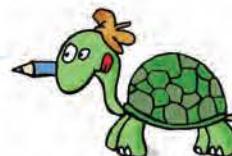
Αυτοί οι τύποι μοιάζουν πολύ με τους τύπους του αόριστου αρθρου (βλ. ενότητα 5.4).

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ov.	τρεις	τρεις	τρία
Γεν.	τριών	τριών	τριών
Αιτ.	τριών	τριών	τριών

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται και όλοι οι αριθμοί που τελειώνουν σε 3 (**δεκατρείς, είκοσι τρεις, τριάντα τρεις** κτλ.).

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ov.	τέσσερις	τέσσερις	τέσσερα
Γεν.	τεσσάρων	τεσσάρων	τεσσάρων
Αιτ.	τέσσερις	τέσσερις	τέσσερα

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται και όλοι οι αριθμοί που τελειώνουν σε 4 (**δεκατέσσερις**).

As δούμε πώς κλίνονται και μερικά άλλα απόλυτα αριθμητικά.

- Το **διακόσιοι, διακόσιες, διακόσια** και όσα μοιάζουν με αυτό, ακολουθούν την κλίση των επιθέτων σε **-οις** (βλέπε ενότητα 7.1) και έχουν μόνο πληθυντικό. Στη γενική συχνά κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα.
Π.χ. Θα παρακολουθήσω τον αγώνα δρόμου **τετρακοσίων μέτρων**.
- Το **εκατομμύριο** και το **δισεκατομμύριο** είναι ουδέτερα ουσιαστικά, τα οποία κλίνονται όπως τα ουδέτερα ουσιαστικά σε **-ο** (βλ. ενότητα 6.2 Γ1).
Π.χ. **Ένα εκατομμύριο** άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, ενώ **πενήντα τρία εκατομμύρια** έμειναν άστεγοι.
Μιλάμε για ένα ποσό **των είκοσι ενός εκατομμυρίων** ευρώ.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9: ΜΕΤΡΩ, ΔΗΛΩΝΩ ΠΟΟΣΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΕΙΡΑ

Μισός, -ή, -ό

Το επίθετο **μισός** συνδυάζεται με τα απόλυτα αριθμητικά και σχηματίζει τους παρακάτω τύπους:

αρσενικό → **ενάμισης** χρόνος

θηλυκό → **μιάμιση** ώρα

ουδέτερο → **ενάμιση** λίτρο

αρσενικό και θηλυκό → **τρεισήμιση** τόνοι, **τρεισήμιση** μέρες

ουδέτερο → **τριάμιση** καρπούζια

αρσενικό και θηλυκό → **τεσσερισήμιση** αιώνες, **τεσσερισήμιση** ώρες

ουδέτερο → **τεσσεράμιση** λεπτά

Οι τύποι **δυόμιση**, **πεντέμιση**, **εξήμιση**, **εφτάμιση**, **οχτώμιση** κτλ. είναι άκηλοι.

Τα **τακτικά αριθμητικά** κλίνονται όπως τα επίθετα σε **-ος**, **-η**, **-ο** (βλ. ενότητα 7.1).

9.3 Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά

Με τα **διπλά** γλυκά και τους **διπλούς** μεζέδες, σίγουρα χρειάζεσαι **διπλή** πόρτα και **διπλό** κρεβάτι στο σπίτι σου.
Με τόσα κιλά που έβαλες θα πρέπει τώρα να καταβάλεις **πολλαπλές** προσπάθειες για να αδυνατήσεις.

Τα **πολλαπλασιαστικά αριθμητικά** φανερώνουν από πόσα μέρη αποτελείται κάτι και λίγουν σε **-πλός**.

Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά είναι τα: **απλός**, **διπλός**, **τριπλός**, **τετραπλός**, **πενταπλός**, **εκατονταπλός**, **πολλαπλός** κτλ.

Κλίνονται όπως τα επίθετα σε **-ος**, **-η**, **-ο** (βλ. ενότητα 7.1).

9.4 Αναλογικά αριθμητικά

Φέτος τρως **διπλάσιες** μερίδες γλυκό και **τριπλάσιους** μεζέδες από πέρσι. Σήγουρα όταν χρειάζεσαι και **διπλάσιο** μέγεθος παντελόνι για να σε χωρέσει. Με τόσα κιλά, όμως, που έβαλες όταν πρέπει τώρα να καταβάλεις **πενταπλάσιες** προσπάθειες για να αδυνατίσεις.

Τα **αναλογικά αριθμητικά** διηγώνουν πόσες φορές μεγαλύτερο είναι κάπι και πλήγουν σε **-πλάσιος**.

Αναλογικά αριθμητικά είναι τα: **διπλάσιος**, **τριπλάσιος**, **τετραπλάσιος**, **πενταπλάσιος**, **εκατονταπλάσιος**, **ποιληπλάσιος** κτλ.

Κλίνονται όπως τα επίθετα σε **-ος**, **-η**, **-ο** (βλ. ενότητα 7.1).

9.5 Περιληπτικά αριθμητικά

Χτες το μεσημέρι μια **τετράδα** μαθητών που επέστρεψε από το σχολείο βρήκε έναν ξεχασμένο χαρτοφύλακα στη συμβολή των οδών Τσιμισκή και Παύλου Μελά. Από το σημείο αυτό περνούν καθημερινά **εκατοντάδες** Θεσσαλονικείς, αλλά κανείς δεν είχε προσέξει τον χαρτοφύλακα. Χωρίς δισταγμό οι μαθητές τον παρένωσαν στους αστυνομικούς, οι οποίοι επέστρεψαν το εύρημα στον κάτοχό του. Εκείνος ευχαρίστησε θερμά τους μαθητές, καθώς εκτός από αρκετές χιλιάδες ευρώ ο χαρτοφύλακας περιείχε και καμιά **δεκαριά** έγγραφα μεγάλης σημασίας.

Τα **περιληπτικά αριθμητικά** φανερώνουν ένα πλήθος μονάδων που αποτελούν ένα σύνολο (**-άδα**) ή έχουν τη σημασία **περίπου** (**-αριά**).

Τα περιληπτικά αριθμητικά σχηματίζονται από τα απόλυτα αριθμητικά ως εξής:

ΕΝΟΤΗΤΑ 9: Μετρώ, σηλώνω ποσότητα και σειρά

α) με την κατάληξη **-άδα**: π.χ. δυάδα, τριάδα, τετράδα, δεκάδα, εικοσάδα κτλ.

Αλλά: **ένας** → μονάδα

β) με την κατάληξη **-αριά**: π.χ. **δεκαριά**, **δωδεκαριά**, **εικοσαριά** κτλ.

Αυτά τα αριθμητικά συνοδεύονται από το **καμιά** (π.χ. **καμιά εικοσαριά** μήπλα).

Τι θα θυμάμαι για... τα αριθμητικά

Τα αριθμητικά φανερώνουν αριθμούς. Υπάρχουν πέντε κατηγορίες αριθμητικών:

1. **Απόλιτα** (δηλώνουν ποσότητα), π.χ. **τρία**
2. **Τακτικά** (δηλώνουν σειρά), π.χ. **τρίτος**
3. **Πολλαπλασιαστικά** (δηλώνουν από πόσα μέρη αποτελείται κάτι), π.χ. **τριπλός**
4. **Αναθογικά** (δηλώνουν πόσες φορές μεγαλύτερο είναι από κάτι άλλο), π.χ. **τριπλάσιος**
5. **Περιπλοπικά** (δηλώνουν μονάδες που αποτελούν ένα σύνολο), π.χ. **τριάδα**

Τα αριθμητικά μπορεί να είναι **επίθετα** ή **ουσιαστικά**.

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

- Τα απόλιτα αριθμητικά μέχρι το **είκοσι** γράφονται ως μία πλέξη: δεκαέξι, δεκαεφτά. Από το **είκοσι ένα** και πάνω γράφονται ως ξεχωριστές πλέξεις: σαράντα οκτώ, τέσσερις χιλιάδες πεντακόσια ενενήντα εννέα.
- Τα τακτικά αριθμητικά από το **δέκατος τρίτος** και μετά γράφονται ως ξεχωριστές πλέξεις: δέκατος τρίτος, εικοστός πέμπτος.
- Γράφονται με δύο **-νν-** το **εννέα/εννιά** και όσα αριθμητικά παράγονται από αυτό και περιέχουν ολόκληρη τη πλέξη **εννέα/εννιά** (εννιακόσιοι, εννιαπλάσιοι αλλά ενενήντα, ένατος, ενενηκοστός).
- Τα σύνθετα αριθμητικά που έχουν δεύτερο συνθετικό τη πλέξη **μισός** γράφονται στη πλήγουσα με **-ι**. Δεν ακολουθούν τον κανόνα και γράφονται με **-η** όσα έχουν πρώτο συνθετικό το αρσενικό **ένας** και το θηλυκό **μία**: **ενάμισι ευρώ**, **δυόμισι κιλά**, **τεσσερισμίσιες ώρες**, **εφτάμισι τόνοι**, αλλά **μιάμιση ώρα**, **ενάμισης τόνος**.